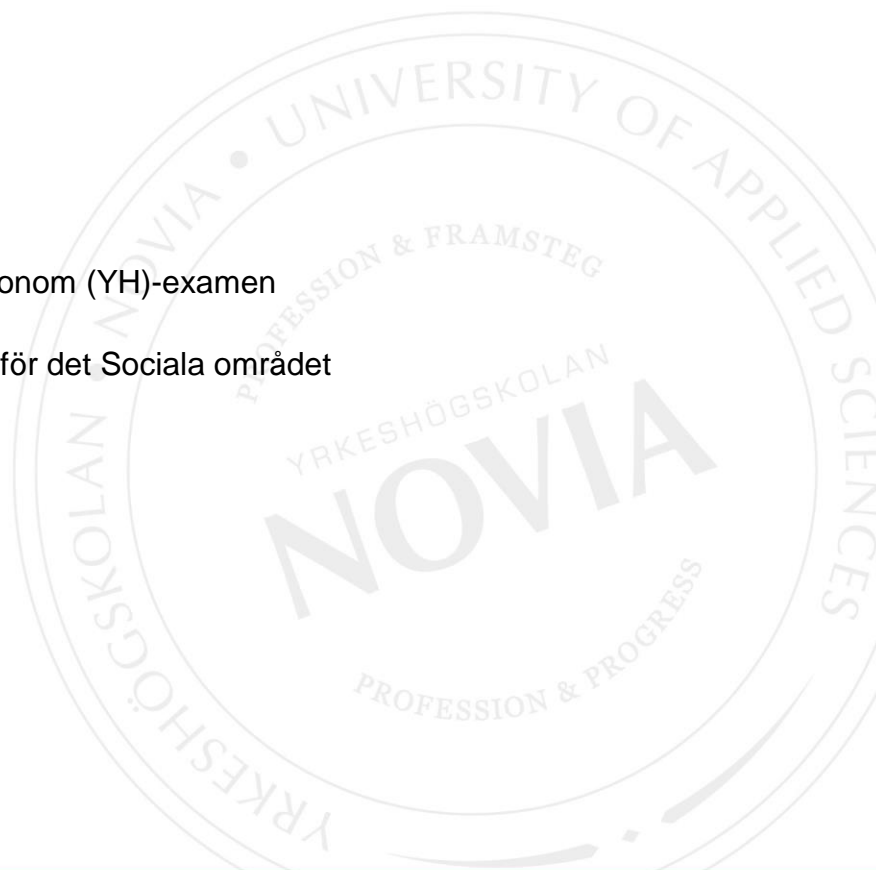

Vi möts i förskolan

**En kvalitativ studie om invandrarföräldrarnas möte
med förskolan**

Carina Forsström
Anita Långbacka

Examensarbete för socionom (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för det Sociala området
Vasa 2017

EXAMENSARBETE

Författare: Carina Forsström & Anita Långbacka
Utbildning och ort: Det sociala området, Vasa
Inriktningsalternativ/Fördjupning: Invandrararbete och metodik,
Förskolepedagogik och metodik
Handledare: Mona Granholm och Ralf Lillbacka

Titel: Vi möts i förskolan
- en kvalitativ studie kring invandrarföräldrars möte med förskolan

Datum 7.4.2017 Sidantal 40 Bilagor 2

Abstrakt

Vårt syfte med detta lärdomsprov är att ta reda på hur invandrarfamiljer upplever mötet med förskolan, hur kommunikationen mellan hemmet och förskolan ser ut och om föräldrarna känner sig delaktiga i förskolearbetet. Vi har valt att göra en kvalitativ undersökning av hur det första mötet med förskolan upplevs av invandrarfamiljerna i några av de svenskspråkiga kommunerna i norra Österbotten.

I teoridelen behandlas migrationen och migrationsprocessen. Vi behandlar också familjernas anpassning till det nya landet och kulturella skillnader. Slutligen lyfter vi fram mötet och dess utmaningar.

Respondenterna i vår undersökning var 8 invandrarföräldrar och 9 förskollärare. Föräldrarna intervjuades medan förskollärarna svarade via mail. Resultatet i undersökningen visar att det krävs ömsesidig förståelse, tillräckligt med tid och informationsmöten tillsammans med tolk för att skapa de bästa förutsättningarna för ett gott förskolesamarbete.

Språk: Svenska Nyckelord: invandrare, förskola, migration, kultur, möten

BACHELOR'S THESIS

Author: Carina Forsström and Anita Långbacka
Degree Programme: Social services, Vasa
Specialization: Immigration work and methodology, Early childhood education
Supervisor(s): Mona Granholm and Ralf Lillbacka

Title: Vi möts i förskolan
- en kvalitativ studie kring invandrarföräldrars möte med förskolan

Date 7.4.2017 Number of pages 40 Appendices 2

Abstract

The aim with this thesis is to study the interaction between immigrant families and preschool. Our focus is on how the immigrants are treated and how the preschool teachers handle the communication. The theoretical part of the thesis defines migration and the migration process. We also discuss the families' adjustment to a new country and cultural differences. Finally, we highlight the meeting and its challenges.

We have chosen to do a qualitative study of how the immigrant families have experienced the meeting with the Finnish preschool.

The respondents are eight immigrant parents and nine preschool teachers from some of the Swedish speaking municipalities in northern Ostrobothnia. The parents were interviewed while the preschool teachers responded by email. The results of the research show that it requires mutual understanding, enough time, and several meetings together with the interpreter to create the best conditions for a good preschool cooperation.

Language: Swedish Key words: immigrant, preschool, migration, culture, meetings

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte	2
2	Invandrare	3
3	Migration.....	4
3.1	Migrationsprocessens olika faser.....	4
3.2	Individ- och gruppcentrerade tankesätt.....	6
4	Familjen i det nya landet.....	6
4.1	Problem inom familjen	8
5	Kultur.....	10
5.1	Interkulturella perspektiv.....	11
5.2	Anpassning till den nya kulturen	11
6	Möten.....	14
6.1	Mötets utmaningar.....	15
6.1.1	Kultur och kommunikation.....	15
6.1.2	Språkutveckling.....	17
7	Förskolan	17
7.1	Invandrarfamiljernas möte med förskolan	19
8	Teoretisk sammanfattning	21
9	Undersökningens genomförande	23
9.1	Val av metod.....	23
9.2	Datainsamling och sekretess.....	24
10	Resultatredovisning.....	25
10.1	Det första mötet.....	25
10.2	Svårigheterna och hur man kan övervinna dem	28
9.3	Delaktighet.....	30
9.4	Fortbildning.....	31
11	Sammanfattning och god praxis vid möte	32
12	Slutdiskussion	34

1 Inledning

Att börja förskolan är att ta ett första steg mot skolvärlden. Undervisningen i förskolan ska tillsammans med den grundläggande utbildningen bilda en helhet där barnets utveckling och lärande står i fokus (eGrunder, 2017). Det är en spännande tid för både förskoleeleven och föräldrarna.

Men hur upplevs förskolan av våra nyanlända familjer? Många av dem har kanske ingen kännedom om det finländska skolsystemet från tidigare. Får föräldrarna en tydlig och klar insikt i arbetet?

Vi har båda erfarenhet av att arbeta med invandrare och vi upplever att det är både intressant och lärorikt att ta del av olika kulturer, samtidigt som vi vet att det också finns utmaningar.

I detta lärdomsprov vill vi söka svar på hur invandrarföräldrarna upplever mötet med förskolan, hur kommunikationen mellan förskollärarna och föräldrarna ser ut och huruvida föräldrarna känner sig delaktiga i förskolans arbete.

Föräldrarnas delaktighet är något som betonas allt mer i dagens skola. Förskolan har år 2014 fått en ny läroplan. Där står följande om samarbete och delaktighet med föräldrarna:

“Anordnaren av förskoleundervisning ansvarar för att utveckla samarbetet med vårdnadshavarna. Utgångspunkten för samarbetet är att bygga upp förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt mellan parterna. Samarbetet förutsätter initiativförmåga av förskolans personal och att de har personlig kommunikation med vårdnadshavarna. Samarbetet ska ta hänsyn till familjernas mångfald, individuella behov och frågor som gäller vårdnad. Olika kommunikationsmedel ska användas i samarbetet och vid behov används en tolk eller språkassistent. Samarbetet med vårdnadshavarna ska också ge möjlighet till diskussion vårdnadshavarna emellan.

(eGrunder, 2017)

Vi vill också ta reda på vad förskollärarna anser vara svårt i mötet med invandrarföräldrarna och vilka metoder de tycker fungerar bra i mötet med

föräldrarna. Vårt mål är att kunna ta fram ändamålsenliga tips och metoder som fungerar för båda parter i mötet mellan invandrarföräldrar och förskolan.

Invandrarföräldrarna har ofta många omtumlande upplevelser och erfarenheter i bagaget när de kommer till Finland. För att bearbeta allt krävs både tid och professionellt stöd. Vi kommer i detta arbete att belysa både migrationen och integrationen, men också de språkliga och kulturella utmaningar som kan uppstå i mötet mellan invandrarfamiljer och förskolan. De möten vi kommer att redogöra för i detta arbete kommer inte att handla om förskoleklassens föräldramöten utan vi fokuserar på interpersonella möten med dialoger mellan förskolans lärare och invandrarföräldrarna.

1.1 Syfte

Syftet med detta lärdomsprov är att studera hur invandrarföräldrarna upplever mötet med förskolan.

Våra frågeställningar är:

- Hur ser det första mötet mellan invandrarföräldrarna och förskolan ut?
- Vilka är svårigheterna i mötet mellan invandrarföräldrar och förskolan och vad kan göras för att förbättra situationen?
- Är invandrarföräldrarna delaktiga i förskolans arbete?

Vi har valt att koncentrera vår undersökning till några svenskspråkiga kommuner i norra Österbotten. De invandrarföräldrar som vi intervjuat har olika bakgrund och har invandrat till Finland av olika orsaker.

2 Invandrare

En invandrare definieras på följande sätt i Lagen om främjande av integration (1386/2010, §3) begreppet: "...en person som flyttat till Finland och som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse eller vars uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats uppehållskort".

De nyanlända har alla invandrat till vårt land av olika orsaker. Vi kommer att använda oss av begreppen invandrare och nyanlända i vårt arbete. Våra respondenter är kvotflyktingar, asylsökande och arbetskraftsinvandrare som kommit till vårt land under de senaste sex åren. Vi vill reda ut de olika begreppen för att få en klarare bild av respondenterna (Migrationsverket, 2016).

Flykting kallas en person som söker asyl i en stat.

Kvotflykting är den som lämnat sitt hemland på grund av krig, förföljelse och otrygghet. De har sökt skydd i ett grannland, oftast i ett flyktingläger. Inom flyktingkvoten tar Finland emot sådana personer som FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) anser att är flyktingar eller andra utlänningar som behöver internationellt skydd. En kvotflykting har uppehållstillstånd när hen anländer till Finland (Migrationsverket, 2016).

Asylsökande kallas en utlänning som söker skydd och uppehållsrätt i en främmande stat. Oftast har hen lämnat sitt hemland på liknande grunder som en kvotflykting. En asylsökande anländer på egen hand till ett land och anhåller om asyl. Hen får en tillfällig bostad på en flyktingförläggning under tiden som hen väntar på beslut om uppehållstillstånd. Får den asylsökande ett positivt beslut får hen stanna i landet. Därefter kan hen ansöka om en kommunplats och bli placerad i en kommun. Blir beslutet negativt är hen tvungen att återvända till sitt hemland (Migrationsverket, 2016).

Arbetskraftsinvandrare kommer till vårt land för att arbeta. För att få uppehållstillstånd för arbete krävs ett arbetsavtal av arbetsgivaren som bevis för att man har ett arbete och kan försörja sig och sin familj (Migrationsverket, 2016). Finland behöver arbetskraftsinvandring för att motsvara efterfrågan på arbetskraft.

Befolkningen åldras och nativiteten räcker inte till att upprätthålla befolkningsökningen (Inrikesministeriet).

3 Migration

I och med den stora flyktingvågen till Europa under 2015 ökade också invandringen till Finland kraftigt. Totalt beviljades 20 709 personer ett första uppehållstillstånd i vårt land. Av dessa var 1 034 kvotflyktingar.

Antalet asylsökande uppgick till hela 32 476, jämfört med 3 651 året innan. 1 628 av dem fick ett positivt beslut om internationellt skydd (Migrationsverket, 2016).

De familjer som invandrat till Finland går genom en lång process, både känslomässigt, kunskapsmässigt, språkligt och kulturellt. Vi kommer i detta kapitel att närmare gå igenom hur invandringen påverkar familjen och familjestrukturen.

Migration handlar alltid om att bryta upp eller att skiljas från något/någon. Det är en händelse som påverkar varje individ och familj. Man migrerar av många olika orsaker. Det kan vara planerat och frivilligt på grund av studier, arbete eller giftermål. En del tvingas att lämna sitt hemland på grund av krig, dåliga ekonomiska utsikter, sociala och politiska oroligheter eller på grund av rasförtryck och förföljelse. Eftersom man lämnar landet på olika villkor är den psykologiska skillnaden stor (Al-Baldawi, 2014, s.17).

3.1 Migrationsprocessens olika faser

Migrationen är en process. Den startar när tanken på att lämna sitt land uppstår. Tidigare menade man att migrationsprocessen upphör när individen har integrerats och anpassat sig till det nya landet och den nya kulturen. Men det har visat sig att många invandrare har svårt att släppa hoppet om att någon gång få återvända till hemlandet. Processen fortgår alltså fastän man accepterat sin tillvaro i det nya landet (Sundqvist, 1998 s. 992).

Al-Baldawi menar att en familj som flyttar från sin hemort går igenom olika faser. Den första fasen, hemlandsfasen, startar när familjen tvingas fly. När de måste rädda sig själva och skydda familjemedlemmarna. När familjen reser genom olika länder innan de når slutmålet kallar han det transferfas. Det kan ta flera år innan de når fram till det land som de ska bosätta sig i. Under transferfasen är den ekonomiska och sociala tryggheten oviss och därför blir själva överlevnaden den viktigaste för familjen. Många separationer och uppbrott gör att hela familjen påverkas negativt och framförallt barnen. För att klara av alla utmaningar och svårigheter blir hoppet och förväntan på ett bättre liv för familjen som en drivkraft (Al-Baldawi, 2014, s. 24 – 25).

Enligt Al-Baldawi har barn som tvingas lämna sitt hemland oftast dålig kännedom om sin bakgrund och ursprungskultur. Har transferfasen pågått under många år med många separationer så påverkar detta i sin tur barnens möjlighet att bygga en trygg identitet (Al-Baldawi, 2014, s. 31).

Mottagarlandsfasen kallas den fas när man har kommit till det nya landet och ska integreras där. Ett permanent uppehållstillstånd innebär trygghet och stabilitet. Nu ställs nya krav och familjen måste kämpa för att anpassa sig till nytt språk, ny kultur och nya traditioner. Föräldrarna bör hitta ett arbete som motsvarar deras förväntningar. Det räcker inte att man har en utbildning från sitt hemland, utan den måste granskas och kompletteras för att godkännas. I värsta fall bör man gå om hela utbildningen. Den här fasen är mycket betungande och kan ta flera år. En del klarar inte av att utbilda sig på grund av ålder, sjukdomar eller trauma och väljer därför att ta enklare och lågavlönade arbeten (Al-Baldawi, 2014, s.25).

Alla dessa nya utmaningar och krav som ställs på individen kan förvandla känslor av hopp och förväntan till tvivel och skuld. Al-Baldawi påstår att:

”Tvivel och skuld känsla tillsammans ökar hemlängtan. Ju starkare känsla av tvivel och skuld hos nykomna invandrare, desto djupare blir hemlängtan. Man börjar paradoxalt nog längta tillbaka till platsen och situationen som var grunden till flykten” (Al-Baldawi, 2014, s. 26).

3.2 Individ- och gruppcentrerade tankesätt

Genom lagar och förordningar ska samhället främja förutsättningar för människorna att ta tillvara och skydda sina intressen. Genom detta individcentrerade tankesätt har människan både skyldigheter och rättigheter. Man anser att individen ska vara aktiv i sociala sammanhang. Människan ska betala skatt, följa lagar och stå för sina misstag. Människan ska känna ansvar för sina handlingar och ta konsekvenserna av dem. Al-Baldawi anser att de sociala relationer som råder i ett sådant samhälle är präglade primärt av "skuld". Det individcentrerade samhället är skuldpräglade (Al-Baldawi, 2014, s. 102 – 104).

I det gruppcentrerade tankesättet betraktas individer alltid som en del av en grupp. Grupperna kan variera och bestå av släktskap eller tillhöra en religiös minoritet. Människan föds som en medlem in i gruppen. Gruppen ser henne som en odelbar del som ska upplösa sin identitet för att tillhöra gruppen. Gruppen kommer att ge henne den identitet som blir hennes roll i samhället. Gruppens intressen går före de egna personliga rättigheterna. Lojaliteten till gruppen är viktigare än lojalitet till landet eller staten. Handlingar och konsekvenser är hela gruppens sak. Därför är man mån om att ingen ska bryta mot regler och normer som kan skada gruppens rykte. Erkännande om felsteg sker endast inom gruppen. Detta innebär att skam träder fram som ett gemensamt ansvar i det sociala förhållandet. Sådana samhällen betraktas som skampräglade. I dessa samhällen anses gruppens traditioner och värderingar viktigare än de regler och sociala ramar som finns i vårt samhälle. Om någon bryter eller ifrågasätter sig mot dessa regler blir denne hårt bestraffad. Det blir svårt att integreras om man inte kan identifiera sig med det nya samhällets regler (Al-Baldawi, 2014, s. 102 – 104).

4 Familjen i det nya landet

Inom familjen kan man se på gruppernas relation till samhället på olika sätt. I vissa fall kan det skapa problem inte bara mellan föräldrarna utan också i familjen mellan barnen och föräldrarna. Konflikter som är svåra att hantera är de som förekommer

mellan föräldrar och tonåringar. Föräldrarnas syn på uppfostran och dess normer strider mot det som ungdomarna kan och vill godta (Al-Baldawi, 2014, s. 115).

Föräldrar som har en låg social ställning i det nya landet blir skeptiska, ifrågasättande och övervakande i förhållandet till sina tonåringar i större utsträckning än de var i hemlandet. I och med detta uppstår i en rädsla för att hamna i strid med sin grupp till följd av att ens barn gör något socialt fel som riktar fokus på föräldrarnas uppfostringsförmåga. Om enstaka familjemedlemmar eller en hel familj vågar ifrågasätta gruppens regler riskerar de utfrysning ur gruppen. För dem som blir utesluten från gruppen och släkten finns ett stort behov av att hitta en ersättning för det sociala nätverket som de förlorade. De här människorna kan uppleva ensamheten och utanförskapet dubbelt så tungt. Detta kan innebära en negativ påverkan på individens sociala utveckling, som i sin tur kan ge upphov till destruktivitet och psykosociala kriser (Al-Baldawi, 2014, s. 115).

Al-Baldawi beskriver tre typer av familjestrukturer bland invandrargrupper efter deras ankomst till det nya landet. Den traditionella, den integrerade och den assimilerade familjestrukturen. Familjer inom den traditionella familjestrukturen behåller den patriarkala strukturen oförändrad efter ankomsten. Dessa familjer har ett hierarkiskt och slutet internt förhållande. Fadern bestämmer och de andra ska lyda. De är distanserade och rigida i sina externa relationer. Det finns en rädsla för att kontakten till utomstående påverkar strukturen så därför isolerar de sig och sluter sig från främmande. De håller kontakt till landsmän som tillämpar samma tradition.

Den integrerade familjen försöker hålla en blandning av den gamla strukturen och det nya som hämtas från nuet. För dessa familjer finns en bättre balans i relationen mellan barn och föräldrar fastän de strävar att hålla fast vid ett visst hierarkiskt mönster. Inom familjen har de en öppen relation men är försiktiga med externa relationer. De har en öppen kontakt med omgivningen men är försiktiga.

Den assimilerade familjen strävar till att helt ändra sin familjestruktur. Man bygger en ny struktur enligt det som man tror att råder hos den inhemska befolkningen. Oftast misslyckas det på grund av bristande kunskaper om det nya samhället. Man vet inte hur man organiserar en familj och vilka versioner av familjestruktur som tillämpas i det nya landet. De flesta tappar orienteringen i sina roller och funktioner

och tyvärr slutar det ofta i skilsmässa. Fastän de visar en öppen och liberal inställning förlorar föräldrarna sin ställning som förebilder åt barnen.

Enligt Al-Baldawi, klarar sig den integrerade familjetypen bäst, tack vare balansgången mellan det gamla och det nya. I dessa familjer försöker man hålla sina roller och funktioner och modifiera dem successivt (Al-Baldawi, 2014, s. 189 - 190).

Angel & Hjern (2004) beskriver flyktingfamiljestrukturen som ett mönster som utmanas av det nya landet. De delar den i tre olika strategier. Den första handlar om ett *dissimilativt förhållningssätt*, vilket innebär att man tar avstånd från det nya och håller fast vid sina traditioner. Uppfostringsmetoderna från hemlandet bibehålls. Allt hot utifrån gällande uppfostran upplevs som undergång. Den andra strategin, *integrerat förhållningssätt*, handlar om att familjen är öppen mot det nya utan att lämna kontakten till det gamla. Den tredje strategin kallar de *assimilativt förhållningssätt*. Detta förhållningssätt betyder att familjen utan motsättning ersätter det gamla med det nya landets regler (Angel & Hjern, 2004, s. 76).

Många flyktingfamiljer har aldrig levt ett vanligt "familjeliv". Pappan har ofta varit borta långa perioder på grund av politiskt engagemang eller hårda ekonomiska villkor. Han har sällan sett hela sin familj eftersom de sovit när han varit och sovit när han kommit hem. Mamman har skött det mesta vad gäller hemmet och barnen. När de kommit till det nya landet ska hela familjen plötsligt umgås och det förväntas att pappan ska delta i barnens vardag, gå på föräldramöten, kvartssamtal etc. Detta är oväntade krav på många flyktingmän (Angel & Hjern, 2014, s. 77-78).

4.1 Problem inom familjen

Mellan makarna kan det uppstå skuld och aggressivitet på grund av att den ene har drivit familjen i exil. Symptom som är relaterade till tortyr spräcker många äktenskap. Det blir problem med sexualiteten i och med att många får impotensproblem efter

tortyren. Dålig impuls kontroll är ett annat symptom efter tortyr och det kan leda till våld i hemmet.

Männens auktoritet kommer i skymundan i våra nordiska länder. Familjebalansen rubbas i och med att mannen mister sin roll som överhuvud och företrädare för samhället och kvinnan får en mer betydande roll. Oftast är det kvinnan som har lättare än mannen att hitta ett okvalificerat jobb. Även de som representerar myndigheterna är oftast kvinnor. De tilldelar pengar, hjälp och kan också ställa krav.

Generationskonflikter uppstår när föräldrarna i exil förlorat sin auktoritet gentemot barnen. Barnen får lättare kontakter i och med att de lär sig språket snabbare. Skuld är ett annat begrepp som flyktingföräldrarna känner inför sina barn. Skuld för att man tagit barnen från deras hemland, skuld för att man inte kunnat bevara barnen från våldsupplevelser, skuld för att barnen tvingats ta ansvar fastän de är för små (Angel & Hjern, 2004, s. 78-79).

De flesta flyktingbarn är mycket lojala mot sina föräldrar. De vill inte svika dem och göra sådant som föräldrarna ogillar. Det uppstår oftast konfliktsituationer när barnen ska göra något i skolan som går emot föräldrarnas synsätt. I tonåren stannar barnen upp och tycker synd om sina föräldrar. Barnen tar hand om föräldrarna istället för att göra revolt. Ofta önskar föräldrarna att barnen ska gottgöra och ta tillvara det som de gått miste om men som det nya landet erbjuder till exempel utbildning (Angel & Hjern, 2004, s. 78-79).

Barnen har ofta lättare att hitta sina nya sociala arenor. De går i förskolan och kanske är de med i olika fritidssysselsättningar. Det är viktigt att barnen får bekräftelse från de vuxna de möter i dessa sammanhang. Annars kan deras självuppfattning rubbas. Signalerna de får från olika håll ska alla tolkas och de kanske inte alltid stämmer överens. Vem ska de tro på? Förskollärarna? Hemmet? Fotbollstränaren? (Alfakir, 2010, s. 23).

För invandrarbarnen finns således en risk för identitetskonflikt. Det här beror på att de utsätts för en dubbelpåverkan. I hemmet råder familjens normer och värderingar, i skolan råder skolans regler och värderingar. Det här kan leda till att barnet blir förvirrat och att den egna identitetsutvecklingen blir präglad av osäkerhet. Det är

därför mycket viktigt att det finns en dialog mellan de vuxna som barnet möter (Lunneblad, 2013, s.36).

Trots att socialisationsprocessen är något enklare för barnen är det ändå viktigt att komma ihåg att de blivit påverkade av flykten från hemlandet. Föräldrarna tar inte alltid barnens stress och eventuella trauman på allvar utan väljer att undvika att prata om svåra händelser för att skydda dem. Fastän barnet själv inte varit med om traumatiska händelser avspeglas föräldrarnas mående hos barnen och den stress som barnen upplever kan i sin tur påverka den kognitiva inläringen negativt (Schubert, 2013, s.69-70).

5 Kultur

Kultur handlar om en grupp människor som delar olika regler, värden och symboler. Kulturen överlever från generation till generation och är en ständig pågående process i förändring. Varje land och kultur har sin egen föreställning kring många olika saker bland annat hälsa, sjukdom, död, familj, barnuppfostran och så vidare. (Angel & Hjern, 2004, s. 101-102).

Al-Baldawi skriver så här angående sättet att bemöta en annan kultur:

”Det viktigaste är att människor trots sina kulturella bakgrunder och skilda åsikter om traditioner, ändå kan leva tillsammans i det nya landet. Grunden till detta är att respektera de lagar och bestämmelser som råder i det landet man bor i. Eftersom nyinflyttade invandrare är i minoritet ligger det på dem att acceptera majoritetens normer även om de inte helt och hållet kan identifiera sig med dem. De är tvungna att följa normer och värderingar som kan vara långt ifrån det som de är vana vid.” (Al-Baldawi, R, 2014, s. 92).

5.1 Interkulturella perspektiv

I dag används termen mångkultur för att beskriva ett samhälle med många olika etniska grupper. Mångkultur innefattar däremot inte relationer som finns mellan människor. Avser man etniska grupper med en ömsesidig växelverkan och en rörelse mellan individerna använder man begreppet interkultur (Elmeroth, 2010, s.115).

”Interkulturellt lärande kan ha som mål att skapa både social och interkulturell kompetens, bl.a. i form av interkulturell kommunikativ kompetens. Ett interkulturellt lärande kan betraktas som ett exempel på mångkulturell utbildning som har som avsikt att bejaka mångfald och motverka likhetstänkande (Lorentz & Bergstedt, 2006, s.29).

I en mångkulturell miljö kan det vara lätt att lyfta fram skillnader mellan människor. Interkulturella perspektiv handlar mycket om att förstå dessa skillnader. Istället för att fokusera på vad som är bra och vad som är dåligt gäller det att komma till insikt om att vi är alla olika men ändå har vi mycket gemensamt. Då uppstår en mångkulturell lärandemiljö där man kan dra nytta av varandras upplevelser och erfarenheter och lära sig av varandra. (Lorentz & Bergstedt, 2006, s. 28-29).

5.2 Anpassning till den nya kulturen

Att komma till ett nytt land innebär anpassning till en ny kultur, ny folkgrupp och en ny samhällsorganisation. Detta innebär stora utmaningar. Anpassningen är en process som sker när individen möter nya situationer. Processen består av förändringar och omställningar.

Inrikesministeriet drar paralleller mellan integration och anpassning. En familj kommer till ett främmande land och börjar inhämta kunskap och information som behövs för att kunna leva och få en fungerande vardag i det nya landet. Familjen integreras. Däremot är det myndigheternas sak att se till att den nya familjen får

information om vilka rättigheter och skyldigheter man har som ny samhällsmedborgare och att se till att de nya invånarna känner sig välkomna (Inrikesministeriet, u.å.).

Att lämna den gamla och en gång trygga tillvaron för att istället tillägna sig ett nytt samhälle och en ny kultur handlar enligt Schubert (2013, 65-66) om en ackulturationsprocess. Ackulturation betyder anpassning till två olika kulturer. Dels vill invandraren hålla kvar vid sin egen kulturella identitet, dels vill man skapa nya kontakter och bli en del av samhället. Ackulturationsprocessen innefattar både assimilation, separation, integration och marginalisering. Assimilationen handlar om att ge upp sin egen kulturidentitet och att helt leva i enighet med det nya samhället. Separationen är däremot dess raka motsats. Individen vill hålla kvar allt som har att göra med livet i hemlandet. Integrationen bygger på att hitta en balans mellan det gamla och det nya. Invandraren behåller delar från sin tidigare bakgrund samtidigt som det finns en öppenhet och vilja att ta del av den nya gemenskapen. Den fjärde strategin, marginalisering, syftar på ett utanförskap. Det finns ingen vilja att hålla fast vid det gamla men individen förmår sig inte heller att knyta an till den nya kulturen. I den här strategin föds en slags identitetslöshet.

Som invandrare kan man befinna sig i flera av dessa strategier samtidigt. Exempelvis präglas skolan av integration medan hemförhållandena har en tydligare grad av separation. Detta är beroende av individens personlighet, språkutveckling och vilka känslor livet i det nya landet framkallar (Schubert, 2013, 65-66).

I en undersökning som Al-Baldawi gjort med 32 familjer från Mellanöstern om deras känsloläge efter att de fått permanent uppehållstillstånd kan han påvisa hur föräldrarna och barnen (under 18 år) upplevde olika känslöförändringar under de fyra första åren. Det framkom att föräldrarna upplevde en uppgång av känslor efter att de fått uppehållstillstånd. Detta varade i cirka sex till sju månader och dessa präglades av hopp och förväntningar med stora visioner och planer för livet i sitt nya hemland. Samtidigt upplevde barnen att permanent uppehållstillstånd gav en trygghet och stabilitet men samtidigt var de emotionellt på nedgång. De saknade kamraterna från hemlandet och andra släktingar som var kvar där. Barnen präglades av stark nostalgi. Det uppstod en differens i känslor mellan barn och föräldrar (Al-Baldawi, 2014, s. 46-47).

Efter 18 månader började föräldrarnas känslor gå neråt på grund av att utmaningarna i det nya landet ökade och det satte igång tankar och känslor. Föräldrarna blev mer osäkra. De tvivlade på sig själva och på förmågan att klara av de nya kraven. Barnen igen började återhämta sig och blev mer positiva i sina känslor. Detta påverkades av skolgången och språkinläringen som medförde kompisar. Barnen började märka fördelarna med det nya hemlandet och det satte i gång planer och visioner. Än en gång dras föräldrarnas och barnens känsloläge åt olika håll. Ju yngre barnen är när de anländer desto lättare har de att återhämta sig (Al-Baldawi, 2014, s. 46-47).

Kristal-Andersson (2001, s.163) kallar den här tiden för adaptationscykeln. Hon förklarar den som ett pågående samspel mellan individen och dennes omgivning och att den består av de tre stadierna ankomst, möte och tillbakablick. När man inom familjen befinner sig i olika stadier kan svårigheter uppstå och relationerna bli ansträngda.

I ankomststadiet jämförs *det okända* man står inför med *det frånvarande* från hemlandet. Både det nya landet och de känslor man har när man anländer är obekanta och det trygga man haft är frånvarande. För att komma förbi detta stadium krävs att man accepterar sin nuvarande situation och öppnar sig för okända möjligheter.

Det andra stadiet, mötet, handlar om att omvandla *det okända* till *det nya*. Det nya skiljer sig markant från det som var självklart i hemlandet. Det här stadiet upplevs som svårt för de flesta invandrare och många kommer inte vidare till nästa stadium utan kan bli kvar här och ibland till och med sjunka tillbaka till ankomststadiet.

Det sista stadiet, tillbakablick, handlar om saknaden av det som var. Kristal-Andersson jämför det med sorgen man har efter att någon dött. Man behärskar språket, man kanske har fått jobb, men blickar ändå tillbaka på det som var och det man gjort tidigare i sitt hemland. Många av invandrarna blir deprimerade under det här stadiet och har svårt att hitta nya lösningar. Ibland kan en resa tillbaka till hemlandet hjälpa en att se klart på sin tillvaro igen.

Utdrag ur fallbeskrivning:

“...Han kom tillbaka efter en månad. Han var glad som ett barn då han berättade för terapeuten att de flesta människorna i byn kom ihåg honom...

T: Fann du vad du sökte? P: Meningen med livet, menar du? Ja, den finns här hos min fru och mina barn. Vi har ett bra liv.”

Kristal-Andersson (2001, s.163-170).

6 Möten

Möten inom social- och hälsovården och skolan är viktiga arenor för att nya invandrare ska lära känna och anpassa sig och integreras till det nya landet. För de invandrare som känner sig isolerade på ett segregerat bostadsområde kan det vara det enda tillfället de träffar en person från den inhemska befolkningen. Vid sådana möten fungerar båda parterna som ambassadörer för sitt lands folk och sin kultur. Dessa möten erbjuder också tillfälle för invandraren att lära känna det nya samhällets regler och traditioner och för tjänstemannen att lära känna invandrarens bakgrund och kultur (Al-Baldawi, 2014, s. 81).

Vid professionella möten såsom mötet mellan förskollärarna och invandrarföräldrarna är maktfördelningen ojämn. Lärarna känner till gällande regler och förordningar och det är också de som sitter på språkkunskaperna. Maktobalansen kan stärkas ytterligare med anledning av etnicitet, klass och kön det vill säga positionella faktorer. Det är viktigt att förskollärarna känner till denna maktobalans och att de kan använda sig av olika samtals tekniker i mötet. (Johansson, 2011, s.149-155).

Alfakir (2010, s. 28) menar att lärarna har en dubbelmaktposition i dessa möten. De kan språket, de är medborgare i majoritetssamhället och de representerar dessutom

en myndighet. Föräldrarna kommer direkt in i ett underläge och får en känsla av mindervärdighet.

Förutom att lärarna är medvetna om maktobalansen menar Säävälä (2013, s.125-130) att det är viktigt att förskolans lärare bemöter invandrarföräldrarna i första hand som föräldrar och inte invandrare och att lärarna ger dessa möten tillräckligt med tid.

6.1 Mötets utmaningar

De stora utmaningarna i mötet med invandrarföräldrarna och förskollärarna är språket och de kulturella skillnader som finns i vårt sätt att kommunicera.

Barnen kommer snabbt in i sociala sammanhang och att lära sig det nya språket går ofta lättare för dem än för föräldrarna. I Bunars (2015) undersökning om det osynliggjorda föräldraskapet uttrycker sig en familjefar på följande vis:

“Nu känner man och ser att barnen har gått om en, känner mig som en blind person som blir ledd. För en far skapar det vanmakt, för pappor vill alltid vara familjens ryggrad. Nu känner man sig krökt”.

Ahmed

6.1.1 Kultur och kommunikation

Det är en långvarig och komplicerad utmaning att lära sig att kommunicera på ett nytt språk. Den bästa träningen fås genom direkta kontakter med orsbefolkningen. De flesta av oss kan lära sig nya ord rätt så snabbt men att förstå innebörden i dem och att kunna använda dem i sina rätta sammanhang kräver en hel del träning och

ett tätt umgänge med dem som behärskar språket. Man bör också lära sig känna till ordens sociala och kulturella betydelse (Al-Baldawi, 2014, s. 66).

Människan uttrycker sig verbalt och icke verbalt på olika sätt i olika länder. I Norden berättar man med ord och små gester. I Mellanöstern uttrycker man sig med en blandning av ord och gester. Att ge uttryck för sina känslor och sitt psykiska välmående formuleras på olika sätt i världen (Al-Baldawi, 2014, s.72 – 76).

När vi kommunicerar med kroppsspråk från olika kulturer finns det många olika sätt som lätt kan missförstås. Som till exempel avståndet mellan två personer som diskuterar med varandra. I Norden håller vi ett visst avstånd men i Mellanöstern uppfattas detta som om vi vill ta avstånd och undvika personen.

I Mellanöstern är det viktigt att komma nära den person som man samtalar med, ju viktigare budskap desto närmare. Även sättet att titta på varandra kan påverka samtalet. I Norden lägger vi stor vikt vid att vi har ögonkontakt med den som vi samtalar med. I vissa länder betraktas det som en utmaning eller en brist på respekt. Det är hänsynslöst att titta någon direkt i ögonen i Mellanöstern och Nordafrika. Elever ska inte titta läraren i ögonen och hos doktorn är det respektlöst att ha direkt ögonkontakt (Al-Baldawi, 2014, s.72 – 76).

När vi möts i ett samtal med människor från andra kulturer sker det på olika sätt. Människor som kommer från en kultur med verbalanalyserade samtal strukturerar sitt samtal på ett centralt sett. Det innebär att man talar om de viktiga sakfrågorna i början av samtalet och de sekundära ämnena kommer till sist. De människorna som blandar de kroppsliga och verbala uttrycken i samtalet har ofta en benägenhet att börja samtalet utifrån periferin. De upplever att det är fel att först tala om sina bekymmer. De här två typerna av samtal leder ibland till olika missförstånd. Al-Baldawi skriver att: *"Samtalsstrukturen är svår att förändra, det kräver både tid och vilja att anpassa sig till den nya strukturen."* Det är därför är det viktigt att ha tålamod och informera samtalspartnern om tidsbegränsning av samtalet redan i början. Al-Baldawi menar att: *"ett lyckat möte enligt min mening är det möte där man kunnat skapa en ömsesidig respekt för varandra"* (Al-Baldawi, 2014, s.79-80).

6.1.2 Språkutveckling

Språket utvecklas under individens hela livstid. Speciellt betydelsefull är naturligtvis den språkliga kompetens som ett barn utvecklar under de första levnadsåren.

Lahdenperä & Lorentz, 2010, s. 86-87) menar att det språk som ett barn omfattar före skolstarten är en språklig bas. Den här basen innebär att uttalet och grammatiken redan är förankrade i barnet. Språket har blivit automatiserat.

Barn har i allmänhet cirka 8 000-10 000 ord i sin språkliga bas vid skolstarten. Den här siffran varierar däremot stort vad gäller våra invandrabarn. En del av barnen kommer till skolan med endast ett fåtal svenska ord medan andra kan kommunicera någorlunda. Gemensamt för alla invandrabarn är att de ställs inför uppgiften att bygga upp den språkliga basen samtidigt som de ska lära sig ett formellt tal- och skriftspråk. De ställs inför en dubbeluppgift, de ska både lära sig ett andra språk och lära sig på ett andra språk (Lahdenperä, 2010, s. 86 - 87).

Genom att arbeta utgående från temahelheter i förskolan ges invandrabarnen möjlighet att bygga upp och utveckla sitt språk. De texter, ord och begrepp som de möter får ett sammanhang och ett användningsområde. Sen är vi ju alla olika personligheter. Några är utåtriktade och spontana andra är mera inåtvända och lyssnande. Dessa egenskaper påverkar också vårt sätt att ta till oss ett nytt språk. Den utåtriktade människan tar snabbare kontakt med andra och börjar skapa relationer medan inåtvända föredrar att ha en mera lyssnande roll i sociala sammanhang (Ladberg, 2000, s.78).

7 Förskolan

Förskolan utgör något av en länk mellan dagvården och skolan. I förskolan samlas barnen 4 timmar per dag (700 timmar under ett läsår) tillsammans med sin förskollärare. Undervisnings- och kulturministeriet, (u.å.) har gett en rekommendation att i förskolegruppen bör inte finnas fler än 13 barn per vuxen.

Barnen får leka, pyssla, sjunga, träna sin motorik, läsa/lyssna på sagor och berättelser, leka skola och framförallt träna på att hantera kompisrelationer.

Förskolan lär barnen att följa rutiner och stärka och utveckla sina sociala färdigheter. (Undervisnings- och kulturministeriet, u.å.).

I läroplanen (2014) står följande om förskolans värdegrund:

”Förskoleundervisningen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i gruppen. Barnen har rätt att lära sig och bilda sig en uppfattning om sig själva och världen utifrån sina egna perspektiv.”

(eGrunder, 2017)

I läroplanens uppdrag och allmänna mål kan vi läsa följande:

”Förskoleundervisningens centrala uppdrag är att främja barnets förutsättningar att växa, utvecklas och lära sig. Undervisningen ska utgå från barnet. Undervisningens uppdrag är att stärka barnets positiva självbild och uppfattning om sig själv som lärande individ. Förskoleundervisningen ska utvecklas enligt principen om inkludering. Förskoleundervisningen har stor betydelse när det gäller att på ett tidigt stadium upptäcka behov av stöd för växande och lärande, att ge stöd och samtidigt förebygga svårigheter.”

(eGrunder, 2017)

När barnet börjar förskolan förväntas det lära sig att hantera relationer och regler utanför familjen. Under skoldagen är det förskolans personal som handleder och styr istället för föräldrarna. Barnet kommer ensam in i nya sammanhang och det ställs annorlunda krav.

De kognitiva, sociala och emotionella färdigheter barnet besitter är av betydelse för hur denna utveckling fortgår (Henricsson & Lundgren, 2016, s. 68).

I förskolegruppen kan sitta elever från flera olika länder och deras bakgrund kan vara väldigt olika. Och ser vi på den senaste flyktingvågen till Finland kommer antalet invandrabarn i grupperna att öka. Att inkludera och integrera dessa barn

och låta dem utveckla sig och ge dem en undervisning som följer läroplanens grunder ställer stora krav på förskolläraren.

7.1 Invandrarfamiljernas möte med förskolan

När invandrareleverna börjar i förskolan behöver man i förskolan vara medveten om att föräldrarna och lärarna kan ha olika uppfattningar och förutfattade meningar om skolan och skolsystemet. Föräldrarna kanske inte känner till språket och kulturen i skolan och de kan vara kritiska till det finländska skolsystemet. Lärarna i sin tur har kanske ingen kunskap om föräldrarnas bakgrund och ifall barnets kognitiva och sociala utveckling är svag läggs skulden för det på föräldrarna (Lahdenperä & Lorentz, 2010, s. 64).

Föräldrarna kan ha svårt att fråga förskollärarna om verksamheten. De skäms och undviker hellre att fråga än att erkänna att de inte förstår. Det är därför bra om man inom förskolan/skolan drar upp gemensamma riktlinjer för hur man gör med invandrarföräldrarna. Vilka områden bör man klargöra, och hur ska mötena se ut. Det är ju lärarna som bör ta tag i mötessituationerna eftersom de har makten och möjligheterna att förändra. Ett interkulturellt förhållningssätt öppnar upp för nya möjligheter att lära av varandra och makten blir mera jämlik (Alfakir, 2010, s. 34 - 35).

Enligt Sääväläs (2012) forskning, *The burden of difference*, är invandrarföräldrarnas största källa till oro när barnet börjar skolan social exklusion och diskriminering. De föräldrar som intervjuades uppgav att de är rädda för att barnet lämnas utanför, att de inte blir sedda av personalen.

Hur man ska bemöta invandrarbarnen och deras föräldrar är beroende på från vilket perspektiv man ser det. En del lärare organiserar verksamheten så att den ska tillfredsställa barnens och hela familjens behov, medan andra sätter tyngdpunkten på att föräldrarna ska anpassa sig till förskolans verksamhet och till det livet i det nya landet. (Lunneblad, 2013, s. 11).

I de studier som gjorts angående invandrarbarn i förskolan kan det påvisas att lärarna ofta söker efter gemensamma nämnare hos eleverna och väljer att bygga upp arbetet och undervisningen kring dessa. De kulturella skillnaderna tonas däremot ofta ner, likaså diskussioner kring barnens erfarenheter. Dessa skillnader lyfts fram enbart vid kulturella högtider eller till exempel i de olika konst- och färdighetsämnena (Lunneblad, 2013, s. 29).

Vilka är då de största svårigheterna enligt förskollärarna? Forskning visar att de flesta dilemman är av integrationspolitisk karaktär. Det handlar om högtider och traditioner, mat, kläder och begreppet tid. Det är ett ofta förekommande bekymmer att hålla tidtabellen säger förskollärarna men konstaterar också att de själva antagligen är för otydliga i sitt sätt att kommunicera. I vår kultur vill vi ju gärna vara trevliga och tillmötesgående och använder oss av uttryck såsom "Det är bra om ni kan komma till kl. 8" istället för att säga "Kom till kl. 8!" Det här är koder i vårt sätt att kommunicera som invandrarna inte kan avläsa (Lunneblad, 2013, s. 5 - 6.)

Alfakir (2010, s. 44-45) menar att för att lyckas få föräldrarna delaktiga i förskolans verksamhet måste man som lärare förändra mötena med föräldrarna och till en början skapa förutsättningar för en dialog. Dialogen är en jämbördig tvåvägskommunikation som hos läraren utvecklar en interkulturell kompetens, alltså en ökad förståelse för kulturella olikheter och för föräldrarna leder till en känsla av delaktighet och tillit för skolan. Vägen till förändring passerar enligt Alfakir (2010, s. 46-47) fyra olika rum. Tillvägagångssättet att förändra ett möte med föräldrarna till dialogform kan då se ut som följande:

Första rummet: *Nöjdhet*. Lärarna önskar ingen speciell förändring i mötena utan är nöjda med situationen. De anser sig göra sitt bästa och de som bör förändras är föräldrarna. Den kontakt man har fungerar relativt bra.

Andra rummet: *Censur och förnekelse*. Det kommer krav på förändring från högre håll, kommunen, undervisningsministeriet eller motsvarande. Det man som lärare gjort tidigare försvaras. Att satsa på föräldrarna upplevs som bortkastat eftersom man antar att de ändå inte kommer att förändras. Någon kanske påstår att man redan provat på dessa metoder och att de inte fungerat.

Tredje rummet: *Förvirring och konflikt*. Under detta skede tvivlar man på att uppnå resultat. Några vägrar. Här är det viktigt att få handledning för att komma framåt och hitta nya metoder.

Fjärde rummet: *Inspiration, förnyelse*. Det är dags för mötet med föräldrarna. Förskollärarna blir positivt överraskade över gensvaret från föräldrarna. De vill lika mycket som lärarna, men de behöver stöd och kontinuitet. Lärarna känner sig inspirerade och stärkta av det goda samtalet och föräldrarna önskar fler möten där de får träffas för att diskutera.

Flera studier har påvisat att ifall föräldrarna är delaktiga i barnets skolgång så presterar barnen också bättre. Gregory, (2013) förklarar att delaktigheten är ännu viktigare för invandrarfamiljen. Då behöver barnet verkligen känna föräldrarnas stöd.

8 Teoretisk sammanfattning

I det här skedet kan vi redan konstatera att det är många saker som påverkar invandrarfamiljen och framförallt barnet under migrationens gång. Först och främst ska de lämna sitt land, sin kultur och sina nära och kära. För de flesta kan resan ta flera år och det innebär oftast rädsla, otrygghet och osäkerhet. Resan kan vara hemsk för ett barn som kanske inte alltid är riktigt medveten om vad som händer och varför? När de anlänt till det nya landet så gäller det att anpassa sig och klara av vardagen. De möter nya utmaningar och den största och svåraste är språket. Kan man inte göra sig förstådd så måste man lita på okända människor. Det är inget man är van vid.

Kulturskillnaderna gör sig påmind varje dag. I vår västerländska kultur har vi ett individcentrerat tankesätt. Vi förhåller oss till lagar och normer och människan har rättigheter och skyldigheter. Oftast kommer invandrarfamiljerna från de länder där man har ett gruppcentrerat tankesätt och det innebär att man är en del av gruppen. Lojaliteten till gruppen är viktigare än samhällets regler. Bryter man mot gruppen skadar man dess rykte och kan bli utesluten ur gruppen. Detta kan bli en stor konflikt

för hela familjen när man ska vara lojal mot det nya samhället samtidigt som man inte får dra skam över den egna gruppen.

Ofta befinner sig föräldrarna och barnen i olika faser av livet under migrationsprocessen. Det kan bli många svåra kulturkrockar mellan barnen och föräldrarna och föräldrarna sinsemellan. Barnen hittar lättare kamrater genom daghem och skola och får förebilder genom dem och lärdom om det nya samhället. De deltar i fritidssysselsättningar och en helt ny värld öppnar sig för dem. Oftast har papporna haft en stark ställning i sitt hemland som familjeförsörjare och varit den som bestämt över familjen. Nu är det svårt för pappan att lära sig språket och framförallt att få ett jobb. I de flesta länderna krävs det en utbildning för att få ett jobb. Generationskonflikter uppstår när föräldrarna förlorar sin auktoritet gentemot barnen.

Samtidigt som barnen formar sig och acklimatiserar sig så finns det också en risk för dem att de hamnar i en identitetskonflikt. De utsätts hela tiden för dubbelpåverkan och ska kunna skilja på hemmets regler och normer samtidigt som de ska följa förskolans, skolans och det nya samhällets normer och värderingar.

Efter att ha läst en hel del litteratur inser vi redan innan vi gjorde intervjuerna med våra respondenter att kommunikationen, språket är den svåraste och största utmaningen. För att kunna leva och verka i vårt samhälle är vi beroende av språk. Det är inte bara orden som är en utmaning utan också sättet hur vi uttrycker oss. Vi som kommer från en kultur med verbalanalyserade samtal talar om de viktiga sakfrågorna i början av vårt samtal. Från de länder där man blandar kroppsliga och verbala uttrycken i samtalet har man en tendens att börja samtalet från periferin och ta fram sina bekymmer till sist. Detta medför många missförstånd.

Kroppsspråk och ögonkontakt tolkas på olika sätt i olika kulturer och det innebär att man kan bli sårad och visar avsaknad av respekt om man inte är medveten om dessa koder.

Förskolan är obekant för många invandrarfamiljer. Ofta har de en annan syn på förskolan och förliknar den vid vår skola. Skolsystemet och förskoleläraren har en helt annan uppfattning om förskolan än invandrarföräldrarna. Därför är det första mötet mellan förskoleläraren och invandrarfamiljen så viktigt. För

invandrarfamiljerna är förskoleläraren i auktoritet och därför säger man inte till om man inte förstår. Det gäller att vara lyhörd och kreativ som förskolelärare.

Att hitta relevant litteratur till vårt arbete har ändå inte varit enkel. Det finns en hel del litteratur som vi anser börjar bli något föråldrad och att hitta källor som anknyter till förskolan har också varit en utmaning. Det finns forskning från Sveriges förskolor, men då bör påpekas att förskolan i Sverige också innefattar det vi i Finland benämner dagvård alltså alla barn under skolåldern. Vi är medvetna om att vi hänvisat en hel del till Al-Baldawi (2014). Detta eftersom hans bok angående migrationen och anpassningen i det nya landet är väldigt aktuell och beskrivande. Han har dessutom själv invandrat till Sverige för 25 år sedan och på så vis gått igenom hela invandringsprocessen.

9 Undersökningens genomförande

I detta kapitel kommer vi att beskriva hur vi genomfört vår undersökning. Vi kommer att redogöra för orsaken till varför vi valt en kvalitativ undersökning, samt hur vi valt våra respondenter. I kapitlet framgår också hur vi beaktat sekretessen och hur vi behandlat och analyserat resultaten.

9.1 Val av metod

Vi har valt att göra en kvalitativ studie kring invandrarföräldrarnas första möte med förskolan samt deras delaktighet i förskolearbetet. Den kvalitativa undersökningsmetoden ger oss möjlighet till ett samtal där vi med respondenternas egna ord kan höra om deras upplevelser och erfarenheter kring mötet med förskolan (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 41). Men anledning av invandrarföräldrarnas språksvårigheter anser vi också den kvalitativa metoden vara mera lämplig och ger mera innebörd i vår utredning än om vi sänt ut en enkät med samma frågor. Nu fanns möjligheten att direkt kontrollera om vi förstått svaret rätt. På så sätt blir också vår egen tolkning mindre och mera riktig.

Vi har valt att begränsa undersökningen till förskolor och invandrarfamiljer i norra svenska Österbotten. Både arbetskraftsinvandrare, kvotflyktingar och asylsökande har ställt upp på våra intervjuer.

9.2 Datainsamling och sekretess

Forskningslov angående intervjuer med förskolelärarna har vi beviljats av bildningsdirektörer och dagvårdschefer i våra närliggande kommuner. Vi tog sedan kontakt med olika förskolor och förklarade syftet med vårt lärdomsprov. De som hade erfarenhet av invandrabarn i sina förskolegrupper och lovade ställa upp mejlade vi frågorna till. Vi förklarade att de kommer att vara helt anonyma och endast om det visar sig att det finns en tydlig skillnad mellan städer och landsbygd är det enda indelningen som kommer att göras.

Integrationskoordinatören i Jakobstadsnejden beviljade oss forskningslov och hjälpte till med kontakten till de invandrarfamiljer som har eller har haft barn i förskolan.

Att delta i våra intervjuer var givetvis frivilligt. Mycket tydligt förklarade vi i första telefonkontakten och upprepade senare när vi träffades att familjerna kommer att vara helt anonyma och att alla intervjuer kommer att behandlas konfidentiellt. Några familjer var rädda att ställa upp om vi skulle bända samtalet så vi beslöt att inte bända några samtal. Vi satsade på att göra korta enkla lättförståeliga frågor för att underlätta för dem och oss.

De flesta intervjuerna hölls i invandrarfamiljernas hem. De som ville fick skaffa tolk genom vänner och bekanta. Några familjer hade en nära vän på plats för säkerhets skull men "tolkarna" behövde inte användas desto mera. Vi tog god tid på oss och småpratade med familjerna innan vi övergick till själva intervjun. De fick fråga om det var något ord eller begrepp som de inte riktigt förstod och så förklarade vi ytterligare vad det betydde. Ibland fick vi höra långa historier som inte hörde till frågan, dem antecknade vi inte. Vi meddelade också att våra anteckningar kommer att förstöras efter att vårt arbete slutförts.

10 Resultatredovisning

Våra respondenter är nio förskollärare som jobbar eller har jobbat med invandrarbarn och åtta invandrarfamiljer som kommit till Finland på olika grunder. De är kvotflyktingar, asylsökande eller arbetskraftsinvandrare. I och med detta har de alla olika bakgrunder och olika orsaker till varför de invandrat till Finland. En del har kommit frivilligt och andra mera eller mindre ofrivilligt eller inte haft möjlighet att välja själv. Detta samt den familjestruktur som vi beskrev i kapitel 3 påverkar också motivationen till att ta reda på vad förskolan är och vad den innebär. Invandrarföräldrarna som deltagit i vår intervju kommer från Syrien, Rumänien, Burma, Afghanistan och Ryssland. De har varit i Finland 2-6 år.

10.1 Det första mötet

Det första mötet kan se väldigt varierat ut. Inte bara mellan de olika förskolorna, utan också från fall till fall. Två av lärarna hade haft möten med familjen innan skolstarten. Är det flera invandrarbarn som anländer samtidigt kan man ha ett möte gemensamt för alla. De har haft tolk, flyktinghandledare eller vänfamilj med som stöd för samtalet. De här mötena upplevs som mycket positiva. Förskollärarna får berätta om verksamheten och visa sina utrymmen medan föräldrarna har möjlighet att ställa frågor.

De övriga förskollärarna har inte haft någon egentlig modell för hur man går tillväga i det första mötet. De menar att det beror mycket på ifall de har ett gemensamt språk som de kan kommunicera på. Några av föräldrarna har kunnat lite engelska. Man har mer eller mindre använt sig av samma sätt som när finländska barn börjar förskolan, men varit tydligare i sitt sätt att prata. Ofta har man använt sig av bilder eller Google Translate.

Tre av lärarna sa att de ibland upplever det första mötet som rätt ostrukturerat och smått kaotiskt eftersom barnen ofta dyker upp med kort varsel och lärarna inte hunnit förbereda sig. De anser att det finns brister i informationskedjan mellan olika instanser så som socialen, integrationsbyrån och skolväsendet. Det här borde

kunna åtgärdas för att barnet och hela familjen skulle få en smidigare start i förskolan.

“Det beror på fall till fall. Ibland känns det som dessa familjer bara mitt i allt ”dimper ner” och inskolningen blir en kort process. Om man vid första mötet har kunnat ha någon med som kunnat fungera som tolk så har det ju underlättat enormt. Man vill ju gärna att dessa familjer ska känna sig välkomna och trygga när barnen börjar på förskolan”.

De olika faserna i migrationsprocessen som vi redogjorde för i kapitel 3.1 kan också komma till synes i det första mötet. Föräldrarna befinner sig i det som Al-Baldawi (2014) benämner som mottagarlandsfasen och går igenom en tung process för att hitta trygghet och stabilitet i sitt nya hemland. Detta kan vara en av orsakerna till att föräldrarna inte orkar ta till sig förskolans verksamhetskultur med önskan om engagemang och delaktighet.

”En del föräldrar vill bara lämna sitt barn och snabbt gå därifrån, medan andra gärna vill komma in. Vi försöker kommunicera genom gester eller ibland på knagglig engelska.”

Det som vi kunnat utläsa i förskollärarnas svar är att tolk eller telefontolk alltid är att föredra vid det första mötet. Då vet personalen att deras information når fram och blir förstådd. Genom tolken kan man som lärare också få en förändring i maktbalansen vi nämnde i kapitel 6. För det är tydligt att respekten för lärarna är olika beroende på vilket land man kommer ifrån. Att man som förskollärare är lugn och belyser vikten av en öppen kommunikation lyfter två av förskollärarna upp som en viktig faktor i det första mötet. Det är också faktorer som påverkar maktbalansen i en positiv riktning. I svaren kan vi också tydligt se det som Lahdenperä och Lorentz lyfte fram gällande kultur, språkutveckling och personlighet (se kapitel 6.1.2). Mötet med invandrarföräldrarna är alla olika och beroende på många olika aspekter.

“Varierar också beroende på deras personlighet och deras egna intressen. Det bästa är samtal öga mot öga.”

Av föräldrarna hade hela sex besökt förskolan innan skolstarten, antingen ensamma eller i grupp. Med sig hade de flyktinghandledaren och tolk fanns tillgänglig. För samtliga dessa var mötet en positiv upplevelse. Föräldrarna har känt sig glada, trygga och förväntansfulla.

"Jag kände mig jätteglad och nöjd över att barnet fick börja i förskolan och att någon tog hand om honom".

"Vi fick se oss omkring i förskolan. Min pojke tyckte om att leka där när vi var dit och titta. Läraren berättade om regler och visade kläder, stövlar regnkläder och väska. Kläderna var svårt, min pojke hade inte så varma kläder. Det kändes bra att mitt barn ska få lära sig bokstäver."

De två övriga hade varit nervösa och upplevt det första mötet som skrämmande.

"Ingen kunde uppmuntra oss eftersom vi kunde inte förstå vad de säger. Jag var så besviken på mig själv. Jag kände mig hjälplös."

Vi kan här relatera till det gruppcentrerade tankesättet som vi beskrev i kapitel 3.2 (Al-Baldawi, 2014). Invandrarföräldrarna känner skuld när de, i detta fall på grund av språksvårigheter, inte kan ta ansvar för sitt barns start i förskolan.

"Jag kunde väldigt lite svenska då och förstod inte så bra vad lärarna sa. De visade mycket med tecken. Det kändes väldigt främmande och jag visste inte riktigt vad mina barn skulle göra".

I föräldrarnas svar kan vi här dra paralleller till Al-Baldawis teorier om anpassningen till den nya kulturen (kapitel 5.2). Skolvärlden ger en massa information och direktiv som föräldrarna inte alltid är kapabla att ta emot. Ibland blir utmaningarna för många och det blir svårt för föräldrarna att greppa situationen. Då är det lätt hänt att man som förälder tar ett steg tillbaka istället för att ställa ytterligare frågor.

10.2 Svårigheterna och hur man kan övervinna dem

Som det i teoridelen (kapitel 6.1) enligt Bunar (2015) också framkom visar vår undersökning att det svåraste i kontakten till föräldrarna är framförallt språket. Det här är alla förskollärare överens om. Lärarna menar att man inte kan vara helt säker på att föräldrarna förstått informationen eftersom de ofta svarar ja och nickar för att de vill vara läraren till lags. För förskollärarna kan det här väcka irritation eftersom de upprepade gånger förklarat olika situationer, till exempel olika aktiviteter eller förfaranden i olika situationer och ändå ser de ingen förändring.

Här ser vi återigen tecken på den respekt föräldrarna har för förskolans lärare och den skam föräldrarna kan känna när de inte förstår verksamheten. Vi kan återigen anknyta till kapitel 3.2 i teoridelen och det individcentrerade tankesättet som Al-Baldawi (2014) lyfter fram. Vi ser också kopplingar till kapitel 7.1 där vi redogjorde för orsaker till varför förskolan enligt Alfakir (2010) borde dra upp gemensamma riktlinjer för hur ett möte med invandrarföräldrarna borde se ut.

Andra utmaningar är tiden, och kulturkrockar. Att hålla tider och informera om förändringar i tidtabellen när barnet förs eller hämtas kan också vara svårt. Att mötas med invandrarföräldrar tar tid och ofta upplever lärarna tidspress. Av egen erfarenhet kan vi också konstatera att det är av vikt att man klargör både den analoga och den digitala tiden.

De här faktorerna stämmer överens med Lunneblads (2013) undersökning som vi beskriver i kapitel 7.1.

Följande saker upplever förskollärarna att hjälpt dem i kontakten med invandrarföräldrar:

- var vänlig och lugn
- använd klockan för att förklara tiden
- använd bilder när man förklarar om till exempel gymnastikkläder
- inte för mycket information på ett och samma tillfälle
- Google translate

Föräldrarna upplevde också att språket är en utmaning. Att få använda sig av tolk i början och när större saker diskuteras tycker de skulle varit bra.

“Det svåraste problem var språket eftersom jag kunde inte berätta om mina barn känslor. Jag kunde inte meddela när de var sjuka, (det visste jag inte att jag måste meddela) vi var ofta för sent till alla aktiviteter. Jag blev tvungen upptäcka systemet själv”.

Det finns många olikheter i våra skolsystem och för många uppfattas förskolan som skola. I många andra länder ska barnen ha med sig mat till förskolan och när man börjat i förskolan har man också läxor. Det här är viktig information som föräldrarna behöver få.

“De borde informera bättre om vad barnet behöver med sig i väskan till förskolan. I vårt land ska man ha penna, häfte, mat osv med sig och det visste vi inte. Här i Finland behöver barnen extra kläder, vantar osv men ingen mat eller skolsaker, det visste vi inte heller.”

Så gott som alla föräldrar, sju av åtta, såg ändå möjligheter framom hinder. De kunde nämna saker och tillvägagångssätt som är bra för dem eller som kunde förbättras. Här kom följande saker fram:

- prata långsamt och tydligt
- använd många bilder
- använd lätta ord
- kontakthäfte är bra, då får man läsa i lugn och ro. Men använd gärna både bilder och text där
- veckobrev bra, då får man ta del av verksamheten
- man borde träffas mera i början
- informera om viktiga saker direkt, inte via papper
- tolk

Ingen av föräldrarna nämnde i intervjuerna en oro angående att barnet skulle bli socialt exkluderad, vilket enligt Sääväläs (2012) forskning var invandrarföräldrarnas största källa till rädsla och oro. Inte heller Al-Baldawis (2014) beskrivning hur våra kulturer påverkar vårt sätt att kommunicera som vi redogjorde för i kapitel 6.1.1 framkom som en svårighet. Att det kan vara en bakomliggande faktor som påverkar samtalet men som föräldrarna inte är direkt medvetna om är förstås möjligt.

9.3 Delaktighet

För att få föräldrarna delaktiga i förskolans arbete anser lärarna att det är viktigt att bemöta föräldrarna med vänlighet och respekt. Att man pratar och förklarar gång på gång. Förskollärarna är också måna om att få föräldrarna med på föräldramöten, fester och andra tillställningar för att bli en i gruppen.

“Förklarar, berättar och frågar hur det går. Försöker uppmuntra och berömma så mycket jag kan. Öppenhet viktig! Alltid extra muntlig info vid olika tillställningar”.

“Försöker via den dagliga kontakten till föräldrarna skapa en god atmosfär där barnets bästa och barnets utveckling och lärande får vara utgångspunkt. Hade kunnat bjuda in föräldrarna till att tex berätta om deras högtider eller mat.”

En av förskollärarna sa att de tyvärr inte lyckats få föräldrarna delaktiga.

“De verkar inte intresserade. Eventuellt på grund av andra omständigheter.”

Av föräldrarna var det tre stycken som inte kände sig delaktiga i förskolearbetet. Orsakerna till detta var att de inte kände till systemet i den finländska förskolan.

“Nej, inte delaktig. Vi försökte fråga våra barn vad de gör i förskolan, ibland också personalen. Jag kommer ihåg att vi var på föräldramötet och vi förstod ingenting. Min man sa när vi gick hem: -Vad hade vi här att göra? Det borde finnas någon som berättar vad förskolan är och vad barnen gör i förskolan. På vårt språk. Föräldrarna som är invandrare vet inte såna saker. Tolk är bra.”

“Det finns många som kommer till Finland på samma sätt som vi och de behöver mera information och mera hjälp. Jag hoppas att ingen ska uppleva samma känslor som jag och mina barn. Idag känner jag mycket bättre systemet men det är för sent, jag kan inte ändra nånting. Men jag kan ju hjälpa mina barn mycket mer.”

De övriga kände sig mer eller mindre delaktiga. Deras barn kunde berätta vad de gjort på förskolan. Någon hade gjort sin språkpraktik på förskolan och sett arbetet med egna ögon och en nämnde att hon ibland försöker hämta barnet i god tid för att hinna sitta och se på verksamheten en stund. De var nöjda med förskollärarna och deras arbete med barnen.

“Ja vi vet vad som händer i förskolan. Det känns bra. Jag önskar att barnen skulle få ta med och visa något som de gjort tillsammans hemma med familjen och berätta om det i förskolan. På det sättet skulle alla barn lära sig om olika traditioner och kulturer”.

Orsakerna till huruvida förskolans lärare lyckas få invandrarföräldrarna delaktiga eller inte kan givetvis vara många. En del kan bero på förskollärarens sätt att bemöta föräldrarna och på hur mycket tid man sätter på att utveckla delaktighet. Mycket kan också bero på det vi beskrev i kapitel 5.2 gällande Kristal-Anderssons (2001) adaptionscykel och i vilket stadium av anpassningen föräldrarna befinner sig i.

Några tankar på att förändra strukturen på möten med invandrarföräldrarna, motsvarande Alfakirs (2010) förändringsprocesser (kapitel 7.1), framkommer inte i förskollärarnas svar.

9.4 Fortbildning

Alla förskollärare är eniga om att de behöver mera fortbildning inom ämnet invandring och invandrarföräldrar. De önskar känna till mera om invandrarnas bakgrund och olika kulturer.

“Ja. Kanske något där vi skulle få en djupare insikt om hur man lever i deras länder, hur deras vardag fungerar nu här i Finland och vad de förväntar sig av oss i förskolan. Att mötas någonstans mittemellan vår och deras kultur för att få ihop ett gott samarbete. Alla vill vi ju barnet väl”.

Någon tycker att samarbetet med flyktinghandledaren kunde förbättras och några funderar att man eventuellt kunde samarbeta med folkhögskolan Kvarnen i Kronoby där många av föräldrarna får sin svenskundervisning.

Genom att förskolans lärare får information om invandrarbarnet kan de bättre stöda barnet i dess utveckling och de får också en ökad förståelse för eventuella svårigheter hos barnet. Ifall barnet har varit med om allvarliga kriser och trauman behöver man känna till dessa för att kunna hjälpa och skapa trygghet.

“Ja, det är aldrig fel. Gärna också information om vem kommer, varifrån och vad har de med sig i bagaget.”

Här kan vi tydligt relatera till Lorentz & Bergstedt (2006) och de interkulturella perspektiv som vi beskrev i kapitel 5.1. Genom kunskap ökar förståelsen och en mångkulturell lärandemiljö kan skapas.

11 Sammanfattning och god praxis vid möte

När nyanlända kommer till förskolan är det viktigt att förskolepersonalen fått information om barnet i god tid och på så sätt hinner förbereda sig.

En tolk är alltid att föredra vid det första mötet, samt på förskoleklassens föräldramöten. Då kan viktig information förmedlas och förstås.

Personalen behöver möta invandrarföräldrarna med lugn, trygghet och respekt. De bör berätta om hur den finländska förskolan är uppbyggd, hur barnens dagar i förskolan ser ut och vad som krävs av föräldrarna. Detta eftersom våra förskolor uppfattas som vanliga skolor i många andra länder.

Bilder och symboler bör användas flitigt. När meddelanden sänds hem bör den skrivna texten bestå av enkla korta ord och bara det viktigaste ska ingå.

Föräldrarna behöver säga till när de inte förstår information. Här kan finnas skäl att upprepa den muntliga informationen och sedan ännu be föräldrarna upprepa den när de förstått.

Invandrarföräldrarna behöver vara medvetna om att det i vårt land är viktigt att hålla tider och meddela om förändringar. Kom ihåg att digitala tiden är svår att förstå i många kulturer. Använd ett meddelande med en klocka på och rita in visare på rätt tid.

Personalen kan med fördel kontakta kommunens handledare och be om hjälp när det gäller kläder och läxor. Handledaren träffar familjen hemma och kan då söka efter lämpliga kläder och visa och förklara för barnet och föräldrarna. De kan hjälpa med läxor och att förklara vad som står i kontakthäftet eller meddelandelappar. Handledaren kan även hjälpa till med att lära föräldrarna meddela om barnet är sjukt eller övrig frånvaro.

Undersökningen visar att möten och kontakten till förskolan har varit svårast för arbetskraftsinvandrande föräldrar och barn. De har varit ensamma och inte kunnat språket. Tolk har de fått till sjukhus och socialen men inte till förskolan. Deras barn har känt sig mest otrygga och rädda bland annat också för att föräldrarna inte kunnat förklara vad förskolan är och vad det innebär att vara där på dagarna.

Arbetskraftsinvandrare är i en sämre sits när de kommer till landet. Det finns ingen flyktinghandledare och inte heller någon vänfamilj för dem som kan hjälpa. De måste vara väldigt aktiva och ta reda på saker och ting själva. Det är också deras barn som dimper ner i förskolan utan förvarning för ingen myndighet har informerat om att ett sådant barn är på kommande till förskolan. När en flykting anländer så vet integrationsbyrån och socialen om det och då har de möjlighet att informera och förbereda förskolan på x antal barn och från vilket land som är på kommande från ett visst datum.

12 Slutdiskussion

Vi kommer i detta kapitel att sammanfatta våra resultat och diskutera de frågeställningar vi anknöt till vårt syfte. Vi kommer också att lyfta fram våra egna tankar och åsikter kring ämnet.

Vårt lärdomsprov har handlat om att beskriva de tankar och känslor som finns hos invandrarföräldrar när deras barn börjar förskolan. Vi ville ta reda på hur invandrarfamiljer upplever mötet med förskolan, hur kommunikationen mellan hemmet och förskolan ser ut och om föräldrarna känner sig delaktiga i förskolearbetet. Vi har båda erfarenhet av arbete med invandrare. En genom arbetet som flyktinghandledare och den andra i klasslärarjobbet. Med anledning av det hade vi också ett intressant utgångsläge i och med att den ena hade mera kännedom om invandrarnas situation och behov och den andra kände till de situationer som råder inom skolvärlden och vilka svårigheter som kan uppstå där i arbetet med att få invandrarfamiljerna integrerade och delaktiga.

Teoridelen i vårt arbete gav oss en djupare insikt i de processer som invandrarfamiljerna går i genom. Familjen tvingas rycka upp sina rötter och fly till ett nytt land med nytt språk, ny kultur och nya förväntningar. Integrationsprocessen är inte jämlik för hela familjen utan ofta är det barnen som anpassar sig till den nya vardagen snabbare än föräldrarna. Vi har också fått lära oss om den sorg och saknad efter vänner, släktingar och det egna landet, som invandrarna mer eller mindre konstant bär med sig.

I förskolan arbetar man med att också de nyanlända barnen ska uppnå målen i läroplanen. Man försöker utveckla barnets språk och strävar konstant till att hitta ändamålsenliga metoder så att barnet ska kunna växa, utvecklas och lära sig nya saker. Det är av stor vikt att barnet blir en i gruppen.

Undersökningsdelen har varit väldigt intressant att genomföra. Vi har fått ta del av berättelser där många tankar och känslor varit involverade. Vi har mött känslor av tacksamhet och uppskattning men också besvikelse och frustration i mötet med förskolan. Vi kan konstatera att alla har barnets bästa i fokus, men vägen dit är inte spikrak utan det finns både uppförs och nedförsbackar.

Vi kan konstatera att det första mötet med förskolan är av stor vikt. Det är då som grunden för en ömsesidig förståelse och respekt läggs. Förskollärarna bör vara medvetna om att det råder en ojämlikhet i maktbalansen i förhållandet mellan lärare och förälder och försöka åtgärda det. Det här är förskollärarens ansvar. Det är lärarna som sitter på all fakta vad gäller förskolans arbete och struktur, vår kultur och våra traditioner. Föräldrarna behöver på sitt eget språk, få ta del av den finländska förskolan. Den skiljer sig på många plan från det som de är vana vid. De förknippar ofta förskolan med den grundläggande utbildningen och tar förgivet att barnen nu ska lära sig läsa och skriva. De behöver få bekanta sig med personalen, arbetssättet och lärmiljön för att de med en trygg känsla kan föra sina barn till förskolan.

Språk och kommunikation lyfter både föräldrar och förskollärare fram som en av de största svårigheterna i mötet. Att förstå varandra är a och o när man bygger relationer och när man strävar till att arbetet med barnen ska utvecklas till något positivt. Vår undersökning visar tydligt vikten av att använda tolk i möten med invandrarföräldrar. Då kan förskolans lärare vara säkra på att informationen de delger blir förstådd och föräldrarna har möjlighet att ställa frågor och lyfta fram sina tankar och åsikter. Att använda telefontolk fungerar också bra. Det viktigaste är att man använder sig av en professionell tolk och inte använder barnet självt eller äldre syskon och bekanta. Information som fås skriftligt behöver ha många bilder och förkortade texter.

Övriga saker som kan försvåra det vardagliga arbetet i förskolan har att göra med det vi kallar kulturkrockar. Vi har valt inte att studera våra kulturella skillnader, men de framkommer ändå från både lärar- och föräldrahåll. Kulturen påverkar oss dagligen och när människor med olika kulturer möts krävs en viss anpassning. Det som framkommer i vår undersökning vad gäller kulturella skillnader är främst vårt sätt att kommunicera och vår tidsanvändning.

I förskolan är man måna om att föräldrarna ska vara delaktiga i arbetet. Det lyfts också tydligt fram i förskolans läroplan. Genom att vara delaktig kan föräldrarna stöda barnets skolgång och de ges också möjligheten att utbyta tankar och funderingar med de andra föräldrarna i förskolegruppen. När föräldrarna är delaktiga känner barnet sig trygg i vetskapen om att alla vill barnets bästa. Att lyckas med detta är dock en av förskolans utmaningar. Invandraföräldrarna är vana vid att visa

stor respekt för läraren och inte komma med egna åsikter. De är också alla på olika nivåer vad gäller språkutveckling och psykiskt välmående och har därför individuella förutsättningar vad gäller delaktighet. En förändring av mötesstrukturen med invandrarföräldrarna kan vi i den här undersökningen rekommendera att skulle vara på sin plats.

Detta lärdomsprov har känts viktigt för oss att göra. Vi känner att vi genom att lyssna och diskutera med invandrarföräldrarna har fått en större insikt i deras vardag och kunnat lyfta fram deras tankar kring förskolan. Vi vet nu att de överlag är väldigt positiva och tacksamma för det som deras barn får ta del av, men att det också kräver mycket av dem som föräldrar. Det är mycket de ska lära sig på egen hand och lära sig med tiden.

Avslutningsvis önskar vi att både lärarna i förskolan och invandrarföräldrarna ska ges tid till möten. Att de ska kunna lära varandra och lära sig av varandra och skapa en gemensam interkulturell dialog. Då kan invandrarbarnet i förskolan växa och utvecklas till en trygg och självständig individ.

Stort tack till alla respondenter för att ni ställt upp på våra intervjuer.

Källförteckning:

Al-Baldawi, R., 2014. *Migration och anpassning*. Lund: Studentlitteratur.

Alfakir, N., 2010. *Föräldrasamverkan i förändring -en handbok för pedagoger*. Stockholm: Liber.

Angel, B. & Hjern, A., 2004. *Att möta flyktingar*. Lund: Studentlitteratur.

Bunar, N.,(red.),2015. *Nyanlända och lärande -mottagning och inkludering*. Stockholm: Natur & Kultur

Elmeroth, E., 2010. *Etnisk maktordning i skola och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

eGrunder (2017) [online]

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv> [hämtat 16.12.2016].

Gregory, K., Fritz, M.D., 2013. Refugee Children: A guide of Parents. *Brown University Child & Adolescent Behavior Letter*, 29(9), s. 1-2.

Henricsson, O. & Lundgren, M., 2016. *Muntligt berättande i flerspråkiga klassrum*. Lund: Studentlitteratur

Inrikesministeriet, (u.å.) [online]

<http://intermin.fi/sv/migration> [hämtat.19.12.2016].

Johansson, T., 2011. Mötets många ansikten -när professionella möter klienter: i *Socialt arbete, en grundbok*. Stockholm: Natur och kultur.

Kristal-Andersson, B., 2001. *Att förstå flyktingar, invandrare och deras barn -en psykologisk modell*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale & Brinkmann. 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Ladberg, G., 2000. *Skolans språk och barnets - att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur.

Lahdenperä, P. & Lorentz, H. (red.), 2010. *Möten i mångfaldens skola, Interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. Lund: Studentlitteratur.

Lorentz, H. & Bergstedt, B., 2006. *Interkulturella perspektiv, pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. Lund: Studentlitteratur.

Lunneblad, J., 2013. *Den mångkulturella förskolan. Motsägelser och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.

Lunneblad, J., 2013. *Tid till att bli svensk: En studie av mottagandet av nyanlända barn och familjer i den svenska förskolan*. Nordic early childhood education research journal. 6(8), 1-14.

Migrationsverket, (2016) [online]

<http://www.migri.fi/ingangssidan> [hämtat: 19.12.2016].

Schubert, C., 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa: A. Alitolppa-Niitamo, S.Fågel & M.Säävälä, toim. *Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*. Helsingfors, Väestöliitto.

Sundqvist, J., 1998. Svensk migration i ett aktuellt, historiskt och internationellt perspektiv: Invandringen ställer ökade krav på hälso- och sjukvården. *Läkartidningen*. 95(10)

Säävälä, M., 2012. The Burden of Difference? School Welfare Personnel's and Parents' Views on Wellbeing of Migrant Children in Finland (pdf). Finnish Yearbook of Population Research 2012, Vol. XLVII pp. 31-50.

Säävälä, M., Maahanmuuttajakoti ja koulu yhteistyös. Teoksessa: A. Alitolppa-Niitamo, S.Fågel & M.Säävälä, toim. *Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*. Väestöliitto.

Undervisnings- och kulturministeriet (u.å.) [online]

<http://minedu.fi/sv/forskoleundervisning> [hämtat 16.12.2016].

Finlands författningssamling

Lagen om främjande av integration, www.finlex.fi 30.10 2010/1386/ [hämtat 2.1.2017].

Bilaga 1

Till förskolläraren

	<ul style="list-style-type: none">• Låt mötena med invandrarföräldrarna ta tid.• Bemöt föräldrarna med lugn och respekt.
	<ul style="list-style-type: none">• Förklara tiden med hjälp av bilder.• Använd både digitala och analoga klockor
	<ul style="list-style-type: none">• Använd alltid tolk vid informationssamtal
	<ul style="list-style-type: none">• Använd rikligt med bilder när ni kommunicerar

Bilaga 2

Till föräldrarna

	<ul style="list-style-type: none">• Fråga alltid när du inte vet
	<ul style="list-style-type: none">• Var noggrann med tiden• Ditt barn behöver komma i tid• Kom i tid till möten
	<ul style="list-style-type: none">• Be om att få använda tolk ifall det uppstår problem
	<ul style="list-style-type: none">• Ta reda på vilka kläder ditt barn behöver ha med till förskolan